

VLAAMSE RAAD VOOR WETENSCHAPSBELEID

ADVIES BETREFFENDE DE SECTORIELE COLLECTIEVE ONDERZOEKSCENTRA

ADVIES BETREFFENDE DE SECTORIELE COLLECTIEVE ONDERZOEKSCENTRA.

INLEIDING.

Taak, functies en belang van de collectieve centra voor het Vlaams bedrijfsleven.

De werkzaamheden van de Collectieve Centra omvatten twee categorieën nl. het uitvoeren van programma's en projecten voor wetenschappelijk onderzoek en het verlenen van diensten aan de leden, de gewestelijke, nationale en internationale instellingen.

De volgende onderzoeksthema's komen in de collectieve centra het meest aan bod.

1. In verband met de "standaard"-technologie van de sector (bv. spinnen, resp. gieten, resp. fermenteren, enz.) :
 - studies met het oog op een beter inzicht in de produktieprocessen (op basis van deze resultaten kan dan door de individuele firma's een eigen optimalisatie worden uitgewerkt) ;
 - modelisering van de processen (hieruit kan aan eigen automatiseringen worden gewerkt).
2. De uitwerking van een reeks technische ondersteuning :
 - analyse-, meet- en testtechnieken ;
 - allerlei studies in verband met normen ;
 - rekenmethoden.
3. Exploratie van en familialisering met nieuwe technologieën :
 - alternatieve technologieën voor de eigen standaardprocessen (bv. coatings) ;
 - spitstechnologieën die voor andere sectoren werden ontwikkeld (bv. biotechnologie in verfsector, C.A.D./C.A.M. in de bouw) ;
 - alternatieve grondstoffen.
4. Opsporen van oplossingen voor problemen waar iedere firma voor staat :
b.v. geluidshinder, lucht- of waterpollutie, recyclage van afval en grondstoffen, energie.

De thema's zijn bij uitstek precompetitief en prenormatief.

Bovendien vormen ze het type onderzoek :

- waar men het schaal-effect het best voelt ;
- dat buiten het bereik van de individuele firma's gelegen is ;
- waarvan vooral de K.M.O.'s profiteren (dit is het solidariteitsmechanisme van elk collectief centrum).

Naast dienstverlening onder vorm van publicaties, conferenties, seminaries, normalisatievoorstellen en gestandaardiseerde testen, bestekken, kwaliteitscontroles, voorbereiding en analyse van internationale overeenkomsten heeft men de belangrijke technologische adviseerdiensten (T.A.D.) en stand-by diensten (S.B.), georganiseerd door het I.W.O.N.L. maar opgedeeld in de centra.

Aan de grondslag van de oprichting van T.A.D. en S.B. liggen enerzijds, de specifieke behoeften van K.M.O.'s zonder eigen R & D-staf, en anderzijds, het bestaan in België van de sectoriële collectieve onderzoekscentra, die "toebehoren" aan de industrie en waar competentie en uitrusting aanwezig zijn. De industriële K.M.O. heeft nood aan concrete steun en bijstand voor de dagdagelijkse technische problemen van haar productie, aan neutrale en objectieve informatie en briefing over de evolutie qua techniek en wetenschap met potentiële impact op eigen product of proces.

In de T.A.D. en S.B. staat een specialist in een bepaalde techniek, en verbonden aan een collectief onderzoekcentrum, ter beschikking voor rechtstreeks contact met de cliënt, op een vertrouwelijke basis, waarbij de interventie gratis is.

Het T.A.D. en S.B.-netwerk wordt qua algemene benadering, opleiding en filosofie centraal beheerd en gestuurd.

Het zijn hoofdzakelijk de kleinere ondernemingen die belang hebben bij het bestaan van de collectieve centra. De basisfinanciering gebeurt immers volgens de omvang der ondernemingen en de resultaten zijn ook voor de kleinere toegankelijk. Het Vlaams industrieel weefsel wordt gekenmerkt door het bestaan van een groot aantal kleinere ondernemingen die in belangrijke mate voor hun technologische innovatie van de collectieve centra afhangen. Het efficiënt voortbestaan van de collectieve centra is derhalve van wezenlijk belang voor de Vlaamse K.M.O.'s.

Opdat de centra op doeltreffende wijze hun opdracht zouden kunnen vervullen is het nodig dat :

- zij een minimumomvang behouden ;
- over de passende, dikwijls zeer gespecialiseerde uitrusting kunnen beschikken ;
- over het nodige hoog gekwalificeerd personeel kunnen beschikken met de gewenste multidisciplinaire ervaring in de technologieën van de betrokken bedrijfstakken.

UITGANGSPUNTEN

A. Financieringswet.

1. De financiële autonomie van de gewesten is volledig, zij hebben geen enkele verplichting de financieringen over te nemen die voordien nationaal waren.
2. In het raam van de huidige staatshervorming behoudt de nationale overheid het initiatiefrecht (art. 6 bis par. 3 van de Bijzondere Wet tot Hervorming der Instellingen van 8 augustus 1980, gewijzigd bij wet van 8 augustus 1988). Het initiatiefrecht wordt uitgeoefend na informatie en overleg met de gewesten. Het initiatiefrecht houdt evenwel geen verplichting in voor de nationale overheid om gewestelijke initiatieven of voorstellen te ondersteunen. Dit betekent evenwel niet dat de nationale overheid op vrijwillige basis en na akkoord van alle gewesten dit niet zou kunnen doen.

B. Specificiteit Collectieve Centra.

1. De onderzoeksresultaten staan, en dit onafhankelijk van de financierende overheid en de lokalisatie van het Centrum, ter beschikking van alle leden.
2. Het verzekeren van de continuïteit voor de centra vereist zekerheid op lange termijn. Tussen de eerste aankondiging van een project en de aanvang van uitvoering verloopt gemiddeld 1,5 jaar. De uitvoering zelf vraagt doorgaans meerdere jaren.
3. Zonder wijziging van de wet "De Groote" kan men de samenstelling der bestuursorganen niet wijzigen. Vertegenwoordiging der gewesten kan voorlopig slechts op pragmatische basis plaatsvinden.
4. Het interventievermogen van de T.A.D. en S.B.-diensten ligt in hun organisatie als netwerk. Zij worden thans centraal door het I.W.O.N.L. geanimeerd. Valt deze centrale animatie weg dan is het gevaar niet denkbeeldig dat de T.A.D. en S.B.-agenten volledig opgeslorpt zullen worden in het onderzoek der centra.

AANBEVELINGEN

1. De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid is van oordeel dat de bestaande collectieve researchcentra hun werkzaamheden zouden moeten kunnen blijven uitoefenen ten dienste van alle ondernemingen van hun bedrijfstak waar deze ook gevestigd zijn.

Een splitsing om zuivere regionaliseringsredenen van de bestaande collectieve centra dient ten stelligste vermeden te worden.

2. Het voorgaande pleit voor gemeenschappelijke financiering door de nationale overheid en gewesten, waarbij de nationale bijdrage aanvullend is bij deze van de gewesten en verantwoord wordt door het nationaal belang van het collectief onderzoek. De nationale financiering dient eveneens om R & D in de exclusieve nationale bevoegdheidsdomeinen toe te laten.
 - 2.1. Een overleg tussen de gewesten onderling en de nationale overheid is daarbij noodzakelijk. Dit overleg dient te resulteren in **een politiek akkoord** dat voor lange termijn, minstens 6 jaar, de volgende grondregels vastlegt :
 - a.- de globale financieringsenveloppe met de voorziene bijdrage voor elke partner.
 - b. - de administratieve procedure van evaluatie, selectie, opvolging, financiering van de voorgestelde projecten.
 - c. - de animatie van de T.A.D. en S.B.-diensten door de gewesten.

2.2. Principes voor een politiek akkoord zijn :

- a. - De globale financieringsenveloppe wordt voor 50 % nationaal ingevuld, en voor de inbreng van de gewesten volgens de gewestssleutel van de financieringswet. Om continuïteit te verzekeren zal minstens het huidige niveau dienen gehandhaafd te blijven voor de volgende drie jaren.
 - b. - Geïntegreerd in de CFSWB (de Commissie voor Federale Samenwerking van de Interministeriele Conferentie voor Wetenschapsbeleid), in oprichting, wordt een federale commissie samengesteld met vertegenwoordigers van de nationale overheid en de gewesten. De centra dienen projecten in bij deze commissie. Zij vermelden het belang voor elk gewest op basis van een aantal kwantitatieve input- en outputparameters. De wetenschappelijke waarde en het gewestelijk belang van de projecten worden geëvalueerd door de door de gewesten aangeduide instanties, behalve voor de nationale bevoegdheidsdomeinen. Achteraf wordt in de federale commissie de uiteindelijke beslissing betreffende de te weerhouden projecten en de financieringssleutel genomen. Het administratief beheer wordt door de federale commissie toegewezen aan één instantie.
 - c. - De Raad wenst te wijzen op het belang van de Technologische Adviseer Diensten en de "Stand by"-organisatie. Hun bestaan laat de kleinere ondernemingen toe zich met minimale administratieve hindernissen en kosten de evolutie van de technologie te volgen. De T.A.D. en S.B.-diensten worden gewestelijk gefinancierd, op projectbasis.
3. De verspreiding en de valorisatie van de resultaten van het onderzoek moet maximaal aan de specifieke behoeften van de onderscheiden gewesten beantwoorden.

Bij het oprichten van nieuwe laboratoria door een bepaald centrum, zou de wil naar een evenwichtige spreiding over de gewesten moeten tot uiting komen.

In het politiek akkoord zou naar een verantwoorde verdeling van de ingezette middelen over de sectoren dienen gestreefd te worden.

Het initiatief voor de onderzoekprogramma's en -projecten van deze centra moet blijven uitgaan van hun ondernemingen die de technologische noden van de bedrijfstak zeer goed kennen. Evenwel is het aangewezen in de beheersorganen van de centra specifieke vertegenwoordigers van de gewesten op te nemen (waarschijnlijk zal hiervoor de wet De Groote gewijzigd moeten worden). De rol van de vertegenwoordigers der gewesten in de beheersorganen zou er in bestaan te streven naar een coördinatie van de onderzoekprogramma's en -projecten der centra en de industriële strategie van de gewesten.

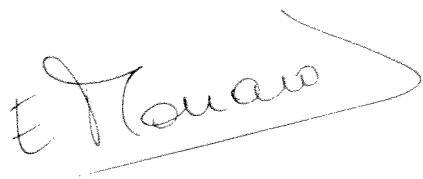
De gewesten staan in voor het voortbestaan van de centrale animatie van de T.A.D. en S.B.-diensten.

4. De vertegenwoordigingsopdrachten van de collectieve centra op internationaal, Europees, nationaal en gewestelijk niveau dienen gehandhaafd te blijven.

De Raad beveelt het gewest aan het inschakelen van de activiteiten van de centra in de Europese onderzoeksprogramma's aan te moedigen. Dit zal ongetwijfeld bijdragen tot het verhogen van het peil van het wetenschappelijk onderzoek in de centra en aanleiding geven tot snellere doorstroming naar lokale industrieën van Europese technologische doorbraken.

Sommige collectieve centra vervullen een taak bij het organiseren van proeven en testen. Voor de internationale erkenning van de Belgische laboratoria bestaat er thans geen mechanisme, alhoewel dit dringend nodig is. De Raad vraagt met aandrang aan de gewestregering een regeling te vinden.

5. Sommige collectieve centra spelen een rol in het milieuonderzoek in hun onderscheiden sectoren. Bij de technologische beheersing van de milieuproblematiek is het aangewezen deze rol van de collectieve centra te verstevigen.
6. Teneinde het aanwezige onderzoekspotentiëel in Vlaanderen optimaal te benutten, benadrukt de Raad dat de samenwerking met de universitaire onderzoekscentra meer aangemoedigd dient te worden. Deze aanmoediging zou onder de vorm van hogere financiering voor gemeenschappelijke projecten kunnen geschieden. Gemeenschappelijke projecten zullen ook bijdragen tot een versnelde overdracht van universitaire resultaten naar industriële toepassingen en tot stimulering van het openbaar nutsaspect.
7. De oprichting van een gewestelijk organisme met de nodige deskundige staf, dat kan instaan voor de evaluatie en de opvolging van de projecten, is dringend noodzakelijk in het kader van deze aanbeveling.

Dr. ir. Elisabeth MONARD
Secretaris VRWB

Prof. dr. ir. Jef ROOS
Voorzitter VRWB